

Nr 393

Av herr **Svanberg m. fl.**, om ökad verksamhet vid de statliga företagen i Norrbotten.

(Lika lydande med motion nr 302 i Första kammaren)

Sedan många år är Norrbotten det län i Sverige som har den största arbetslösheten, och under praktiskt taget hela 1960-talet har denna arbetslöshet varit i stigande samtidigt som landet i övrigt haft en kraftig högkonjunktur. Skulle arbetslösheten i hela landet vara lika stor i förhållande till folkmängden som den är i Norrbotten skulle vårt land i december 1966 haft 85 000 arbetslösa mot i verkligheten ca 32 000. Norrbottens arbetslöhetssiffror ter sig än mer skrämmande när man vet att under de senaste åren ca 5 000 personer, mest ungdomar, årligen utflyttat från länet, genom arbetsförmedlingens medverkan. Även under år 1966, då en viss dämpning av arbetskraftsefterfrågan i övriga delar av landet gjorde sig gällande, utflyttade över 4 000 personer från Norrbotten.

Anledningen till det stora överskottet på arbetskraft i länet och den stora arbetslösheten är förutom den naturliga befolkningsökningen det förhållandet att arbetstillfällena, särskilt inom jord- och skogsbruket, minskat kraftigt utan att industrien i nämnvärd grad kunnat erbjuda den ledigblivna arbetskraften ny sysselsättning. Tvärtom har en del av industrien i länet samtidigt minskat sitt arbetskraftsbehov. Detta förhållande kommer också till synes i de siffror som nu är tillgängliga från folkräkningen 1965. Dessa preliminära siffror visar nämligen att den förvärvsarbetande befolkningen i Norrbotten minskat med drygt 2 000 personer från 1960 till 1965.

De stora basindustrierna i Norrbotten, LKAB, NJA och ASSI, är samtliga statsägda. Stora arbetsgivare i länet är också domänverket och statens vattenfallsverk. Domänverket äger ca 50 % av länets skogsareal. Dessa fem här nämnda statsföretag har sammantaget under 1960-talet kraftigt minskat sitt behov av arbetskraft, särskilt då domänverket. Under tiden från den 1/1 1961 till den 1/1 1967 har sålunda dessa företag tillsammans minskat sitt antal anställda med 3 200, varav domänverket med ca 1 100. Härtill kommer att det privata skogsbruket, som omfattar den andra hälften av länets skogsareal, minskat sitt arbetskraftsbehov i ungefär samma omfattning som domänverket. Trots den mycket starka utflyttningen är därför arbetslösheten mycket stor. Den 16/1 1967 fanns hos arbetsförmedlingen i länet registrerade 3 765 arbetslösa. Samtidigt sysselsattes i beredskaps-

arbeten 2 800 personer och ca 2 600 genomgick omskolning. Därutöver finns i länet en mycket stor icke registrerad arbetslöshet bl. a. bland kvinnorna. Antalet gifta kvinnor som gärna skulle önska förvärvsarbete utom hemmet men som inte anmäler sig arbetslösa då de vet att några arbetstillfällen för dem inte står att få i länet är mycket betydande, säkerligen minst 7 000—8 000. De här redovisade förhållandena kan inte fortsätta i längden utan betydande skadeverkningar. Regering och riksdag liksom arbetsmarknadsmyndigheter, länsstyrelse och landsting har genom ett stort antal utredningar sökt kartlägga problemen och svårigheterna. Så kan nämnas tornedalsutredningen och lokaliseringsutredningen, som riksdag och regering beslutat om. Genom landstingets näringskommitté i samarbete med landshövdingen har såväl inlandsutredningen som norrbottenplanen jämte flera andra utredningar verkställts. Förhållandena kan således sägas vara väl utredda och kartlagda; vad som nu krävs är aktiva åtgärder. Ansträngningar har också gjorts för att genom industrilokalisering förbättra länets arbetsmarknad. Glädjande nog har några lyckade industrilokaliseringar kommit till stånd de senaste åren, som något förbättrat situationen. Dessa industrilokaliseringar, hur betydelsefulla de än är, har dock icke räckt till för att ge sysselsättning åt dem som samtidigt friställts på andra områden inom länet, och än mindre har de kunnat erbjuda sysselsättning åt den redan förut övertaliga arbetskraften.

I detta sammanhang bör framhållas att den lediga arbetskraften i Norrbotten i stor utsträckning är av mycket god kvalitet, vilket även de företagare som på senaste tiden etablerat sig i länet gärna framhåller. Norrbottens läns landsting driver fem mycket moderna och välutrustade verkstadsskolor, varjämte det finns ett stort antal utmärkta kommunala yrkesskolor i länet. Den omskolningsverksamhet som länsarbetsnämnden bedriver främst vid omskolningscentralerna i Piteå, Luleå, Kalix och Gällivare är också mycket betydelsefull för näringslivet. Man kan sålunda framhålla att det finns god tillgång inte bara till arbetskraft utan också till *välutbildad* sådan i länet.

De statliga industrierna i Norrbotten har i stor utsträckning kommit till stånd av sysselsättningspolitiska skäl, och de har betytt enormt mycket för länets försörjning och utveckling. Under 1960-talet har dessa industrier, om de ses som en enhet, dock icke bidragit till någon sysselsättningsökning utan tvärtom kraftigt minskat sitt behov av arbetskraft, något som framgår av ovanstående. De rationaliseringar som i de flesta fall varit orsaken till friställningarna kan naturligtvis lika litet klandras när det gäller de statliga företagen som när det gäller det privata näringslivet. Tvärtom gör väl dessa rationaliseringar industrierna effektivare och konkurrenskraftigare. Vad de anställda och befolkningen inom området dock anser sig kunna kräva är att de statliga företagen genom vidareutveckling och genom upp-tagande av nya tillverkningar skapar nya arbetstillfällen för dem som

rationaliseras bort inom den egna sektorn. De rationaliseringar och permitteringar det är fråga om är ingalunda avslutade. Tvärtom kommer ytterligare friställningar att ske de närmaste åren inom de statliga företagen i Norrbotten, om inget görs för att på allvar ändra förhållandena. Gruvorna i Norrbotten har som vi vet just nu att kämpa med mycket stora svårigheter, och det torde finnas risk för att sysselsättningsstörningar kan uppkomma. Domänverket har mycket omfattande planer på ytterligare rationaliseringar och indragningar av personal de närmaste åren. I detta bekymmersamma läge anser länets befolkning det vara ett rimligt krav att den statliga företagsamheten i länet utvecklas och utvidgas så att åtminstone den nu i de statliga företagen sysselsatta arbetskraften kan erhålla fortsatt anställning och en tryggad existens. Enligt vårt bedömande torde det också finnas goda förutsättningar för en sådan vidareutveckling, om man djärvt och fördomsfritt griper sig an med problemen.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi därför hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att de statliga företagen i Norrbotten, LKAB, NJA och ASSI, anmodas att snarast verkställa undersökning och inkomma med förslag om på vilket sätt och i vilken utsträckning en vidareförädling av deras produkter skulle kunna ske, varvid särskild vikt bör läggas vid sådan tillverkning som medför betydande sysselsättningsökning, samt

att om i nuvarande läge vidareförädling av företagens produkter icke är möjlig i större utsträckning utredning och förslag snarast framläggs om vilka andra produkter som skulle kunna bli föremål för tillverkning inom respektive företag eller hur nämnda företag på annat sätt, t. ex. genom samarbete och samverkan med industriföretag på annat håll, snabbt kan bidra till att väsentligt öka sysselsättningen inom Norrbottens län.

Stockholm den 25 januari 1967

Inqvar Svanberg (s)

Annie Jäderberg (s)

Tage Hansson (s)

Erik Hammarsten (s)
